

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

МАГІСТР

(освітній ступінь)

Кафедра образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

/Олександр КАЩЕНКО/

« 05 » 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

«Рисунок»

(назва освітньої компоненти)

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»

Мова викладання: українська

Розробники:

Куленко М.Я. доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

протокол № 1 від « 05 » 08 2024 року

Завідувача кафедри

(підпис)

/Олена САФРОНОВА/

Схвалено гарантом освітньої програми «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»

Гарант ОП

(підпис)

/Олена САФРОНОВА /

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності
протокол № 1 від « 05 » 08 2024 року

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ
РІК ВСТУПУ 2024-2025

шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма навчання:							денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження заступником декана факультету
		Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних			Сам. роб.								
				Разом	Л	Лр		Пз	КП	КР	РГР	Конт. роб.			
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»	3,0	90	42	2		40	48		1			залік	1	
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»	3,0	90	42	2		40	48				1	екзамен	2	

Анотація. Мета та завдання освітньої компоненти

Мета дисципліни полягає у всебічному розвитку творчої особистості здобувача, шляхом послідовного оволодіння засобами, методами та прийомами практичної роботи в галузі образотворчого мистецтва, з академічного рисунку зображення людського постаті.

Заняття з рисунку на 1 курсі магістратури навчання здійснюються здобувачами навиків та знань набутих на попередніх курсах. Завдання ставляться аналогічні попереднім курсам, але більш ускладнені та спонукають до більшого поглибленого осмислення та розкриття студентами образу людини через передачу індивідуальних її характеристик.

Пререквізити: освітні компоненти освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» першого (бакалаврського) рівня: рисунок, композиція, історія світового мистецтва і архітектури, історія та сучасне українське мистецтво, нарисна геометрія і проектна графіка, вступ до фаху (основи мистецтва, дизайну та архітектури). Паралельно вивчаються дисципліни: ОК4 Актуальні проблеми образотворчого мистецтва

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА (<http://org2.knuba.edu.ua>). Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3702>

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК02	Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК01	Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.
СК02	Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
СК03	Здатність використовувати знання та практичні навички найвиразнішого розкриття змісту художнього твору та його втілення.
СК07	Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.
СК09	Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого та/або декоративного мистецтва.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в
результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПР01	Визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва.
ПР02	Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.
ПР03	Володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).
ПР04	Представляти формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
ПР05	Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі образотворчого та/або декоративного мистецтва.
ПР07	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.
ПР08	Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.
ПР10	Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основні принципи розвитку сучасного візуального мистецтва.

Зміст курсу

Модуль 1. Оголена чоловіча чи жіноча модель.

Змістовий модуль 1. Оголена чоловіча чи жіноча модель у вільній позі (творчий аспект). Вимоги та правила до виконання конструктивного малюнку людської постаті.

Лекція 1

Тема 1. Проблеми сучасного та академічного рисунку, ознайомлення з завданнями на першому курсі магістратури.

Тема 2. Демонстрація графічних робіт студентів минулих років, монографій репродукцій.

Висновки

Практичне заняття 1.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у вільній позі (творчий аспект). Основні вимоги до побудови оголенеї фігури, компонування на аркуші – 4 год.

Практичне заняття 2.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у вільній позі (творчий аспект). Виконання лінійно-конструктивного рисунку з урахуванням пропорцій та конструкцій тіла людини – 8 год.

Практичне заняття 3.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у вільній позі (творчий аспект). Уточнення побудови – 8 год.

Змістовий модуль 2. Тональне моделювання людської постаті.

Практичне заняття 4.

Оголена чоловіча чи жіноча модель у вільній позі (творчий аспект). Тональне моделювання за законами світлотіні – 20 год.

Модуль 2. Одягнена постать людини

Змістовний модуль 1. Одягнена постать людини у вільній позі. Вимоги та правила до виконання конструктивного одягнена постать людини.

Лекція 1

Тема 1. Рисунок – основа образотворчого мистецтва.

Висновки

Практичне заняття 1.

Одягнена постать людини. Тіло людини сховане одягом, яке потрібно виявити конструктивно. Засвідчити знання пропорцій та конструкції тіла людини, суглобних сполучень та деталей. Компонування на аркуші – 4 год.

Практичне заняття 2.

Одягнена постать людини. Виконання лінійно-конструктивного рисунку з урахуванням пропорцій та конструкцій тіла людини – 8 год.

Практичне заняття 3.

Одягнена постать людини. Уточнення побудови – 8 год.

Змістовий модуль 2. Тональне моделювання людської постаті.

Практичне заняття 4.

Одягнена постать людини. Тональне моделювання за законами світлотіні – 20 год.

Індивідуальне завдання

Модуль 1. Курсова робота.

Автопортрет (творчий аспект) поглиблене осмислення та розкриття образу людини через передачу індивідуальної характеристики.

Модуль 2. Контрольне завдання.

Одягнена постать людини (копія майстра). Графічна техніка на вибір студента. Здобувач на свій вибір обирає художню роботу виконану в графічній техніці для копіювання.

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

№ п/п	Вид роботи	Кількість годин
Модуль 1.		
1	Підготовка до лекцій	1
2	Підготовка до практичних занять	11
3	Виконання курсової роботи	30
4	Підготовка до заліку	6
	Усього за семестр	48
Модуль 2.		
1	Підготовка до лекцій	1
2	Підготовка до практичних занять	11
4	Підготовка до екзамену	30
	Усього за семестр	48
	Усього за рік	96

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (екзамен, залік, захист індивідуальної роботи) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Індивідуальне завдань може перевірятись на плагіат.

Списування під час опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виконання конкретної роботи на практичних заняттях, а також індивідуальна робота у формі творчої художньої роботи. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних та практичних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- володіння різними графічними техніками виконання творчої роботи;
- використання знань та практичних навичок для найвиразнішого розкриття змісту художнього твору та його втілення;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Контрольне (модульне) опитування проводиться за кількома змістовими модулями. Бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачем на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних графічних техніках на вибір Здобувача.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Індивідуальне завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової та екзаменаційної сесій з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Модуль 1.

Поточне оцінювання			Залік	Сума балів
Змістовний модуль		Курсова робота		
1	2			
25	25	10	40	100

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю екзамен

Модуль 2.

Поточне оцінювання			Екзамен	Сума балів
Змістовний модуль		Оцінка індивід. завдання		
1	2			
25	25	10	40	100

Шкала оцінювання балів за якість виконання індивідуального завдання

Оцінка за інд. завдання	К-ть балів до підсумков
A	10
B	8
C	6
D	4
E	2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсowego проекту	для заліку
1	2	3	4
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії поточного оцінювання знань здобувачів

Кіл-ть балів	Критерії оцінювання
90-100	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання (робота виконана на високому художньому рівні з умінням використовувати знання з анатомії людини). Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.
74-89	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань (робота містить неточності або окремі недоліки в компоновці зображення, в побудові рисунку, з урахуванням пропорцій та конструкцій, в тоновому рішенні, художній виразності рисунка). Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

60-73	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань (робота містить значні помилки в компоновці зображення, в побудові рисунку з урахуванням пропорцій та конструкцій, в тоновому рішенні відсутня художня виразність рисунка). Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
0-59	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі завдання (не вміння вирішувати творчі задачі, створювати художній образ роботи, володіти графічними техніками). Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Підручники:

1. Куленко М.Я. Основи графічного дизайну : підручник для студ. вищ. навч. закл. /М.Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : Кондор, 2006. 489 с.
2. Куленко М.Я. Основи графічного дизайну : підручник для студ. вищ. навч. закл. /М.Я.Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. 2-е вид., випр. та доп. Київ: Кондор, 2007. 489 с.
3. Куленко М.Я. Основи графічного дизайну : підручник для студ. вищ. навч. закл. /Михайло Куленко; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Вид. 3-тє, перероб. та доп. Київ : Кондор, 2015. 543 с.
4. Лубенський, В'ячеслав Іванович Рисунок за уявленням [Текст] : підручнк для худож. вищ. навч. закладів / В'ячеслав Лубенський; М-во культури та інформ. політики України, КДАДПМіД ім. Михайла Бойчука. Київ : Вид-во ТОВ "Юрка Любченка", 2021. 352 с.

5. Сухенко В.О. Академічний рисунок [Текст] : підручник / В. О. Сухенко, М-во культури України, НАОМА; рец. П.П. Печорний, В. Д. Сергєєв, М.І. Яковлєв. Київ : Амадей, 2016. 232 с.

Навчальні посібники:

1. Белянський О.М. Короткочасний рисунок. Майстер-клас [Текст] : навч. посібн. / О. М. Белянський; О.М. Белянський; М-во культури і туризму України, Луганський держ. ін-т культури і мистецтв. Луганськ : ЛДКІКМ, 2008. 24 с.
2. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франковськ: Симфонія форте, 2020. 112 с.
3. Гопцій О. Б., Матвєєва П. М. Рисунок, живопис, скульптура : навч. посіб. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 178 с. Режим доступу: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/35071/1/NP_rysunok_zhyvopys_22.pdf (Дата звернення 01.08.2024)
4. Денисенко С. М. Основи композиції і проєктної графіки : навчальний посібник К: НАУ, 2021. 52 с.
5. Джахірул Амін Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла. Київ : ArtHuss, 2022. 304 с.
6. Іванов-Ахметов В.М. Навчальний рисунок (рисунок голови людини) [Текст] : навч. посібник / В. М. Іванов-Ахметов; Володимир Іванов-Ахметов; за ред. М.А. Фартушної; відп. ред. П.О. Киричок; рец.: Ю.І. Бондаренко, В.Ю. Могилевський; худож. І.В. Канівець; МОН України; НТУ України "КПІ". Київ : НТУУ "КПІ", 2006. 80 с.
7. Іванов-Ахметов В.М. Навчальний рисунок. Рисунок фігури людини [Текст] : навч. посібник / Володимир Іванов-Ахметов; за ред. М.А. Фартушної. Київ : НТУУ "КПІ", 2011. 130 с.
8. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція [Текст] : навчальний посібник / Т. М. Клименюк. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. 297 с.
9. Кириченко М.А. Основи образотворчої грамоти. Малюнок. Живопис аквареллю. Тематична композиція [Текст] : навч. посіб. / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко; М.А. Кириченко, І.М. Кириченко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Вища шк., 2002. 190 с.
10. Куленко М.Я. Авторська накладна графіка / М.Я. Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ, 2001. 124 с.
11. Куленко М.Я. Графічний дизайн: Мистецтво шрифту : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. /М.Я. Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ, 2010. 311 с.
12. Куленко М.Я. Графічний дизайн. Мистецтво шрифту : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. /М.Я. Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт., Кн.1. Київ : Альтерпрес, 2011. 138 с.
13. Куленко М.Я. Основи композиції в образотворчому мистецтві : навч. посібник для студ. архіт. фак-ту / Київськ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ, 2001. 87 с.
14. Куленко М.Я. Графічний дизайн: мистецтво шрифту : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. /Михайло Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт., Кн. 2. Київ : Альтерпрес, 2015. 155 с.
15. Луміс Андрю Рисуємо голови та руки. Київ : ArtHuss, 2024. 200 с.
16. Луміс Андрю Рисунок фігури людини: не шкодуючи сил. Київ : ArtHuss, 2024. 156 с.

17. Макушин В.Ю. Рисунок у просторі й часі [Текст] : навч. посібник / В. Ю. Макушин; В.Ю. Макушин. Миколаїв : Вид-во НУК, 2008. 428 с.
18. Макушин Юрій Андрійович Рисунок і час [Текст] : навч. посібник / Ю. А. Макушин; Ю.А. Макушин. Миколаїв: Вид-во НУК, 2008. 288 с.
19. Опанащук М., Опанащук О. Емоційна природа рисунку : навчальний посібник. Львів, 2013. 114 с.
20. Пригода Л.Г. Зображення міського пейзажу : посібник до вивчення курсу "Рисунок": Для студ. напрямів підгот. 6.060120 "Архітектура" та 6.020205 "Образотв. мист-во" /Київськ.ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2008. 36 с.
21. Печорний П. Рисунки з натури. К. : Софія-А, 2018.
22. Пригода Л.Г. Малюнок людини в одязі : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. /Київськ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : [б.в.], 2001. 156 с.
23. Рисунок і перспектива. Теорія та практика короткочасного рисунка. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», спеціалізації «Образотворче мистецтво» / О.М. Белянський, Т.Г. Осипова; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 138 с.
file:///E:/%D0%A0%D0%B8%D1%81%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%BA/Rysunok_i_perspektyva_2019.pdf (Дата звернення 01.08.2024)
24. Соловійов О.М. Навчальний рисунок /О.М. Соловійов. Киев: Держвидав образотворчого мистецтва і музичної літ-ри, 1956. 227 с.
25. Сухенко В.О. Рисунок : навч. посібник для студ. вищ. нач. закл. /В.О. Сухенко. Київ : BONA MENTE, 2004. 183 с.
26. Туманов І.М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання : навчальний посібник. Львів : Аверс, 2010. 496 с.

Методичні роботи:

1. Коломієць Ю.Д. Малювання з уяви з використанням графічних технік : методичні вказівки для студ.першого курсу спец. "Архітектура" /Київськ.нац. унів. буд. та архіт. Київ : КНУБА, 2001. 28 с.
2. Малиновський В.А. Рисунок голови і портретні завдання : методичні рекомендації для студ. усіх спец. архітектурн. факультету /Київ.нац.ун-т .буд-ва та архітектури. Київ, 2001. 48 с.
3. Пилипчук О.Д. Навчальний рисунок: Зображення голови людини з натури : методичні вказівки для студ.спец. 7.120102 "Архітектура будівель і споруд" 7.120105 "Дизайн архітект. середовища" 7.120103 "Містобудування" /О.Д. Пилипчук; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2008. 53 с.
4. Скороходов С.М. Лінійний рисунок : методичні вказівки до виконання практичних робіт для студ.спец. 7.120100 "Архітектура", 7.120208 "Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво" /С.М. Скороходов; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2007. 32 с.

Додаткова література

1. Тарас Шевченко. Живопис, графіка: альбом /авт.-упорядник Д.В. Степовик. Київ: Мистецтво, 1984. 171 с.
2. Тарас Шевченко: Живопис; Графіка: альбом /авт. вступ. ст. та упорядник Д.В. Степовик . Перевид. Київ : Мистецтво, 1986. 175 с.
3. Художники Києва: Живопис. Графіка. Скульптура. Декоративно-прикладне

мистецтво: Творчо-біографічний довідник /Ред. рада: І. Бугасенко та ін., Вип. 1. Київ : ІПРЕЗ, 2000.199 с.

4. Художники України: Живопис. Графіка. Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво: Творчо-біографічний довідник /Ред. рада: І. Бугасенко та ін., Вип. 2. Київ : ІПРЕЗ, 2001. 223 с.

Інформаційні ресурси:

<https://library.knuba.edu.ua/>